

102998

Aftenpostens aftenr. 24.4.1964.

Sluttstrek i Stortinget for landssvik-oppgjøret

Et slag i ansiktet for dem som gav alt hvis de i sin helhet rettferdig og rimelig oppgjør nu skal kullkastes, sier Høyres Hambro

— Landssvikoppgjøret har stort sett i sin helhet vært både rimelig og rettferdig, uttalte Høyres Edvard Hambro da han i Stortinget idag innledet debatten om den store, avsluttende utvalgssinnstilling om det rettslige oppgjør i Norge etter frigjøringen i 1945. — Det var uunngåelig at enkelte ble straffet strengere enn vi idag ville anse rimelig. Men komitéflertallet mener at ikke noen av disse avvikelser fra det absolutte rettferdighetsbegrep er så store at de gir oss grunn til å foreta en revisjon av hele oppgjøret. Vi må også huske på at det ikke bare er svikerne som har krav på rettferdighet, men også de utallige kvinner og menn i Norge som ofret alt i kampen. Hvordan vil det virke på dem om vi idag kullkaster rettsoppgjøret, og lar dem føle at det kanskje ikke var så viktig om man strakk til i nødens stund eller ikke?

Vi skal ikke ofre rettferdighet på hevnens alter. Men heller ikke må vi med tankeløs godhet svekke respekten for lov og rett. Det er halsløs gjerning å svike sitt land.

Slik har det alltid vært. Og slik må det være, hvis vi ønsker å leve som et fritt folk.

Hambro påpekte også at de som hadde fått en straff som på bakgrunn av den senere tids mildere

oppfatning virket urimelig hard, til dels har fått den eftergitt. Benådning har vært brukt, og også billig-

hetserstatning til folk som var særlig hardt rammet. Han mente at billighetserstatning må være utveien hvis Stortinget skulle finne et enkelt tilfelle der det er berettiget med oppreisning.

Flertallet i justiskomiteén mener at en sluttstrek nu bør settes for rettsoppgjøret, mens et mindretall — Botolv Bråtalien (sp), Buskerud, Einar Stavang (a), Sogn og Fjordane, og Lars Aasgaard (kr.f.), Hordaland — vil ha ny utredning av klagemålene.

«Ofte de mest hårdnakkede som klager»

— Det sitter sikkert fremdeles mennesker rundt i landet som mener at de har lidt urett, fortsatte Hambro. — Men det er ofte slik at de mest hårdnakkede forbrytere følger seg urettferdig behandlet hvis de får den straff samfunnet finner rettferdig. Enkelte av dem som kom til å stå på den gale side i kampen, kan nok ha gjort det ut fra akterverdige motiver. Men de fleste gjorde det nok ut fra beveggrunner som vi den dag idag betrakter som en skam for landet.

Også for å beskytte landssvikerne

Mange av dem som klager idag fordi de er satt utenfor, glemmer at de ikke forfølges av myndighetene. De har ganske enkelt mistet aktelsen i sine medborgeres øyne. Og det viser hvordan folkets rettsbevissthet reagerer også idag. Enn sterkere var denne fornemmelse under krigen og i 1945. Vi må ikke glemme at situasjonen i 1945 var meget farlig. Det var nødvendig å la rettferdigheten skje fyldest for å hindre hevnens å ta overhånd. Mange av dem som nu skriker høyest om urettferdighet, gikk da frigjøringen kom med frykt for livet.

Ingen igjen i fengslene nu

Hambro understreket at i normaltilstand ider kanlover ikke gis tilbakevirkende kraft. — Men det er helt sikkert at en slik nødstilstand som krig kan sette individets rettigheter ut av kraft. De er nu også fastlagt i den europeiske menneskerettighetsdomstol. Det kan sies at vi ikke var tvunget til å suspendere fra rettighetene også etter frigjøringen. Svaret er at det var påkrevet fordi vi ellers ville fått lynch-justis.

Dette rammet også bare de verste forbryterne, de som fikk dødsstraff, og som det ikke er noen som tenker på å rehabilitere. Bortsett fra disse, var det antagelig ingen som fikk strengere straff på grunn av regler med tilbakevirkende kraft, enn de ellers kunne fått. Det sitter idag ikke en eneste landssviker igjen i norske fengsler.

Våpenstillstand opphever ikke krigstilstand

Det er blitt hevdet at vår London-regjering gikk utenfor sin rett og fullmakt da den i god tid i forveien utarbeidet retningslinjer for landssvikoppgjøret. Til dette er å si at det er alminnelig anerkjent at en regjeringens fullmakt blir utvidet ved nødrett under slike forhold som hersket under krigen. Andre har hevdet at det ikke var krigstilstand i Norge etter at kamphandlingene var over. Dette er åpenbart uriktig. Våpenstillstand opphever ikke